

POTENȚIALUL TURISMULUI RURAL ÎN PROMOVAREA REPUBLICII MOLDOVA CA DESTINAȚIE TURISTICĂ

HĂMURARU Maria, Dr., Conferențiar universitar
Universitatea de Stat din Moldova

ȚURCANU Natalia
Manager pentru industria turismului în Proiectul de Competitivitate și Reziliență Rurală

Abstract

THE POTENTIAL OF RURAL TOURISM IN PROMOTING THE REPUBLIC OF MOLDOVA AS A TOURIST DESTINATION

The real positive impact of rural tourism depends, very much, on the quality of the tourist services offered, and the way the villages are organized and laid out. Without the implementation of long-term development strategies, the reduction of mass tourism, the valorization of ecological agro-food products and the preservation of cultural identity, the social-economic effects will remain diminished. In this case, knowing all the complications regarding the practical application of rural tourism will certainly guide towards a realistic approach to the local possibilities in offering tourist services, as well as the coordination of the community's efforts for a generally prosperous future.

Key words: *news in tourism, sustainable development, organizational function, public sector.*

JEL: M51, P35

Introducere

Turismul în mediul rural, pînă în prezent, reprezintă o forță importantă a dezvoltării și prosperității la nivel internațional. Acesta este un gen de activitate deosebit de profitabilă, ce utilizează preponderent resursele turistice locale. În secolul industrializării și modernizării, lumea rurală se identifică precum un tezaur cultural - tradițional, rămas în urmă față de celelalte ramuri ale turismului național. Astfel, turismul rural constituie o sferă de valență ecologică, culturală și nu numai.

Republica Moldova posedă peste 200 de arii naturale și mai mult de 14 mii de atracții turistice antropice. Patrimoniul fiind dispersat relativ uniform pe întreg teritoriu, valoarea acestuia, la rîndul sau, motivează turiștii suficient pentru ca aceștia să îl exploreze. La fel, majoritatea resurselor turistice se află pe teritoriul satelor. Satul constituind o comunitate ospitalieră cu obiecte de interes turistic, de o proveniență naturală. Aici este valorificat tezaurul național: ritualurile locale, folclorul, evenimentele semnificative din viața comunității, obiceiurile etc. Această activitate turistică în mediul rural la fel ajută la aplicarea proiectelor de restabilire și conservare a monumentelor patrimoniale, precum și restaurarea anumitor teritorii locale. Însă, aportul turismului rural a Republicii Moldova, în economia națională, este unul nesemnificativ. Din cauza stării de degradare a patrimoniului național, acesta este prezentat într-o lumină neatractivă. Deci, pentru a obținerea rezultatelor economice eficiente în aceasta sferă, este nevoie de: diversificarea produselor turistice, individualizarea ofertei turistice, stimularea competitivității zonelor rurale, elaborarea metodologiei privind rutele turistice rurale, dezvoltarea pieței excursioniste, îmbunătățirea situației

rețelelor rutiere și a infrastructurii către destinațiile turistice rurale, diversificarea informării și promovării turismului rural, amenajarea obiectivelor turistice și a locurilor de agrement rural etc.

Adevăratul impact pozitiv al turismului rural depinde, foarte mult, de calitatea serviciilor turistice oferite, și modul de organizare și amenajare a satelor. Fără implantarea strategiilor de dezvoltare pe termen lung, reducerea caracterului de turism în masă, valorificarea produselor agroalimentare ecologice și păstrarea identității culturale, efectele social-economice vor rămâne diminuate. În acest caz, cunoașterea tuturor complicațiilor privind aplicarea practică a turismului rural, cu siguranță, va ghida spre o abordare realistă a posibilităților locale în oferirea serviciilor turistice, precum și coordonarea eforturilor comunității pentru un viitor general prosper.

Turismul rural este o formă de turism realizat în spațiul rustic, ce valorifică resursele turistice locale (naturale, culturale etc.) precum și dotările antropice. Acesta este caracterizat unanim precum un tip de serviciu turistic de cazare, servire a mesei și agrement, alcătuit dintr-o ofertă de relaxare și cerere, motivată de legătura cu mediul local autohton. În activitatea turismului rural se acordă o atenție deosebită unităților de cazare (pensiuni turistice, pensiuni agroturistice, gospodării), gastronomiei tradiționale și agrementului încorporat în ritualurile locale, meșteșugurile, folclorul etc.

Pentru a înțelege mai bine ce reprezintă în sine turismul rural, trebuie să aplicăm o serie de întrebări esențiale pentru existența acestei ramuri turistice:

- **Ce?** Din punct de vedere economic pentru mediul rural, turismul constituie cea mai rezonabilă cale de valorificare a resurselor proprii și individuale din gospodăriile țărănești, precum și asigurarea consumatorilor cu servicii autentice (cazare, alimentare);
- **Cum?** Prin metamorfoza mediului rural, inclusiv și a satelor moldovenești, într-o destinație turistică de vază pe plan local, național și internațional;
- **Cu cine?** *Comunitatea locală* (participarea activă a populației locale la deservirea călătorilor, grija localnicilor față de obiectele patrimoniale ce reprezintă o „carte de vizită” a zonei) + *Inițiativa privată* (activitatea antreprenorilor locali și contribuția în dezvoltarea infrastructurii) + *Mecanisme* (implicarea autorităților publice locale și susținerea din partea acestora a proiectelor de dezvoltare rurală) [7, p.65] (fig. 1.1).

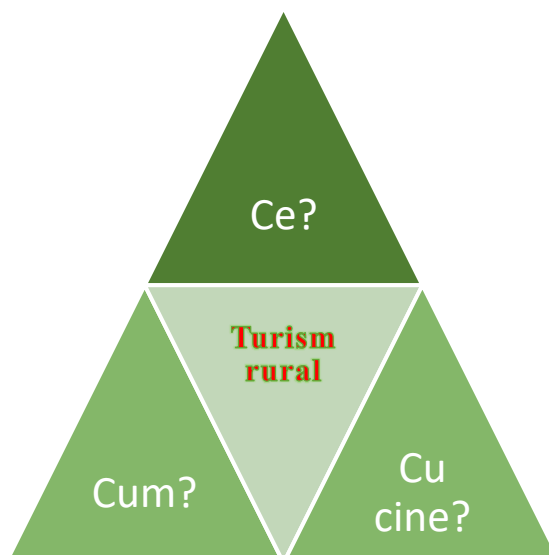

Fig. 1. Piramida esenței turismului rural

Sursa: elaborată de autor în baza sursei [8, p.65].

Satele moldovenești, la rândul său, constituie o destinație turistică importantă, nu numai pentru sfera turismului rural, dar și în general, pentru turismul național. Deoarece Republica

Moldova este o țară preponderent agrară, iar centrele urbane sunt limitate la două locații minimal dezvoltate (or. Chișinău și or. Bălți), turismul moldovenesc trebuie să se axeze pe valorificarea zonelor rurale. Principalele cauze a unei astfel de decizii fiind:

- *crearea noilor locuri de muncă* și scăderea ratelor șomajului prin comercializarea spațiilor de locuit din curtea țărănească, prepararea produselor din materie primă naturală, prestarea serviciilor de transport, producerea obiectelor de artizanat etc.;
- *sporirea veniturilor “băștinașilor”*, sau mai bine zis, a locuitorilor zonelor rurale, odată cu valorificarea patrimoniului turistic (trasee pentru excursii, structuri de cazare);
- *valorificarea patrimoniului cultural – tradițional* precum obiceiurile, meșteșugurile și evenimentele semnificative din viața localnicilor și a comunității acestora.
- *aplicarea proiectelor de conservare și restaurare* a monumentelor și teritoriilor locale, și amenajarea acestora cu dotări specific turistice pentru agrement, cure terapeutice etc.;
- *crearea unităților economice complementare agriculturii* bazate pe servicii generate de valorificarea potențialului turistic, produselor agricole pure etc.;
- *investiții locale în structuri de turism proprii*, astfel contribuind la dezvoltarea infrastructurii turistice și elaborarea proiectelor de reamenajare [2, p.5].

Totodată, nu fiecare zonă rurală poate fi considerată un sat turistic, pentru ca localitatea să dețină astfel de titlu oficial, aceasta trebuie să îndeplinească condițiile minuțioase ce urmează:

- a) amplasarea într-un cadru atrăgător și natural, cu un aspect peisagistic;
- b) accesibilitate prin toate infrastructurile posibile (căi rutiere, feroviare, fluviale etc.);
- c) infrastructura generală precum curentul electric, canalizarea, alimentarea cu apă etc.;
- d) prezența unor valori etnofolclorice și tradiții reprezentative (arhitectura tradițională, artizanatul, sărbători folclorice, portul popular-național, tradițiile comunității etc.);
- e) existența resurselor turistice bogate, și posibilitatea valorificării acestora prin desfășurarea unor activități turistice;
- f) existența gospodăriilor asigurat de mijloace locale complexe, precum și un nivel de confort ce corespund normelor de calitate întocmite de autoritățile administrative [3, p.23].

Această ramură a turismului, la fel include în sine subtipuri de agroturism și ecoturism, deși adesea aceste concepte sunt confundate cu turismul rural universal. Pentru unii cercetători, într-adevăr, „agro - eco - rural” reprezintă noțiuni asemănătoare, iar pentru alții, fiind lucruri total diferite. Totuși, la nivel turistic fiecare concept își are aspectele, motivațiile și elemente de identitate distincte. Turismul rural nu este un fenomen recent cu caracter ocazional, precum este agroturismul și ecoturismul, ce se bazează numai pe gospodăriile țărănești sau mediul exclusiv ecologic. Turismul rural manifestă un caracter eterogen și permanent, iar motivațiile acestuia sunt ghidate de mai multe elemente. (fig. 2).

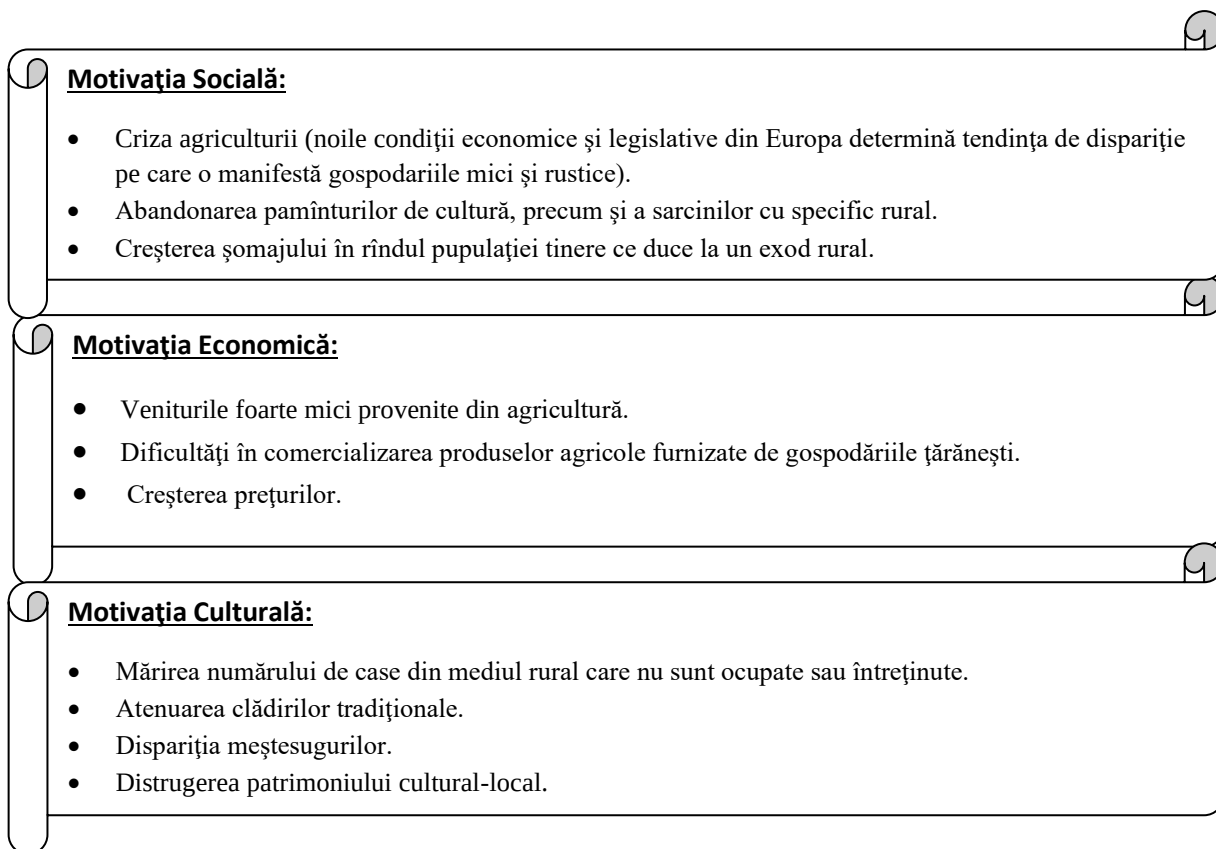

Fig. 2. Motivațiile turismului rural

Sursa: elaborată de autor în baza sursei [5, p.4].

Se observă foarte clar de ce turismul rural nu poate fi spontan în motivațiile sale de apariție, acesta a fost creat în urma cercetărilor și proiectat de către Guvernele și Ministerele Agriculturii și Turismului din Moldova și țările Comunității Europene, pentru a da răspunsuri la o serie de probleme a zonelor rurale: reducerea puternică a veniturilor agrare; îmbatrânirea și abandonarea agriculturii ; noua cerere privind mediul; stabilitatea populației. [6, p.5].

Însă, factorii motivaționali a turismului rural, nu se opresc numai la cei influențați de cercetările generale științifice, menționate mai sus. Industrializarea puternică a țărilor de pe continentul European, și nu numai, duc la sporirea necesității odihnei într-un mediu ecologic, neartificializat, cu produse agroalimentare curate. Micșorarea concediilor în cadrul urban, deficiența posibilităților financiare alocate călătoriilor, căutarea autenticității din comunitățile mici rurale, și necesitatea liniștii pentru confortul și odihna psihică, motivează turistul să aleagă anume produsul oferit de turismul rural. Astfel, prin promovarea sistematică a ofertei, cu scopul popularizării acesteia, este posibil câștigul unui segment stabil de consumatori.

Iar pentru dinamizarea dezvoltării eficiente a industriei turismului rural, e nevoie de ținut cont de mai mulți factori promițători:

- factorul economic (activitatea localnicilor, gradul de bunăstare, nivelul de trai);
- factorul social (încorporarea timpului liber în activitățile benefice pentru zona rurală);
- factorul cultural (gradul de educației, conștiința, tinderea spre dezvoltarea civică);
- factorul politic (stabilitatea autorităților publice locale);
- factorul demografic (numărul populației locale, vârsta preponderentă/medie) [2, p.94].

Odată cu evoluția industriei turismului rural în Republica Moldova, s-a adoptat și ideea turismului rural durabil. Aceasta presupune nu numai satisfacerea necesității și cererii consumatorilor turistici, dar și protecția mediului înconjurător, împreună cu conservarea

patrimoniului național. Durabilitatea garantează oportunități de valoare pentru viitor, adică satisfacerea nevoilor economice în timp ce se menține integritatea ecologică.

Din această cauză, dezvoltarea durabilă a turismului rural presupune niște aspecte esențiale pentru existența acestuia. (fig. 3).

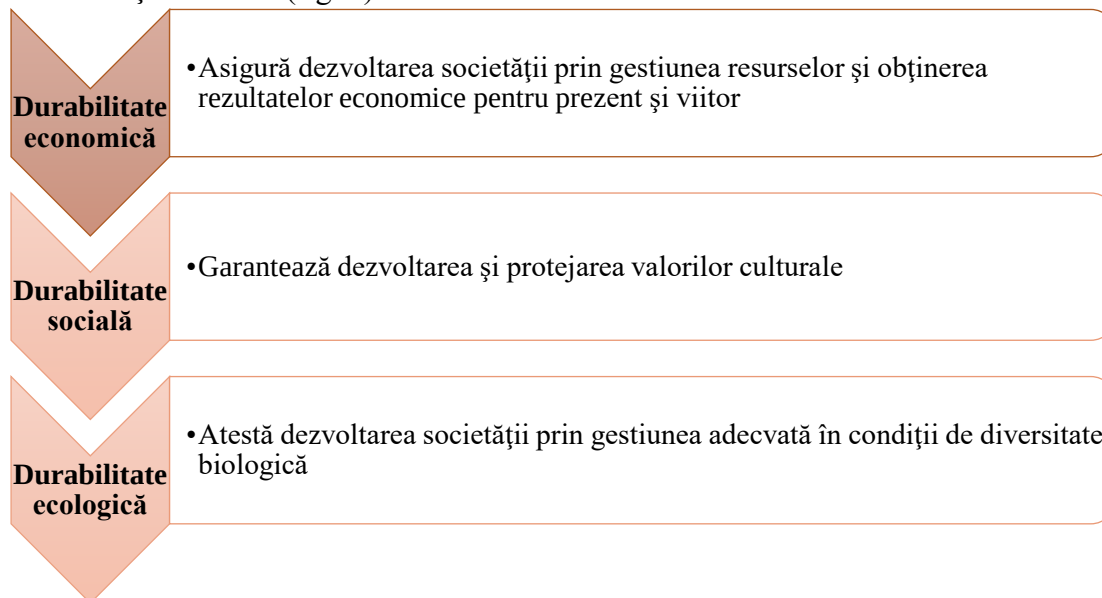

Fig. 3. Aspectele dezvoltării durabile în cadrul turismului rural

Sursa: elaborată de autor în baza sursei [8, p.111].

Conform definiției date de WCED „Dezvoltarea durabilă este dezvoltarea care corespunde nevoilor prezentului fără să compromită abilitatea generațiilor viitoare de a-și îndeplini propriile nevoi. Dezvoltarea umană este ecologic durabilă numai dacă nu alterează necontrolabil/irreversibil rata schimbării naturii și a ecosistemelor”

În Republica Moldova, dar și în Uniunea Europeană, turismul rural este considerat ca fiind durabil, deoarece corespunde criteriilor din strategia calității serviciilor, și anume:

- exploatarea optimă a resurselor turistice;
- minimizarea supraconsumului resurselor turistice;
- protecția patrimoniului național-cultural;
- îmbunătățirea situației infrastructurii;
- încorporarea agroturismului în strategia de dezvoltare a turismului;
- centrarea pe valorile etice dintre om și natură;
- implicarea autorităților publice locale în susținerea turismului rural;
- încurajarea dezvoltării social-economice naționale [2, p.88].

Astfel, turismul rural trebuie să fie neapărat implicat în dezvoltarea durabilă, ca industrie a resurselor dependente de mediul ambiant și de succesiunea culturală a societății. Turismul rural durabil se folosește de aceste resurse pentru profit direct, de la produsul oferit, și în același timp îl împarte cu populația locală. Ideea centrală în spatele dezvoltării durabile fiind exploatarea rezonabilă a resurselor necesare, astfel respectând principiile de bază. (fig. 1.4).

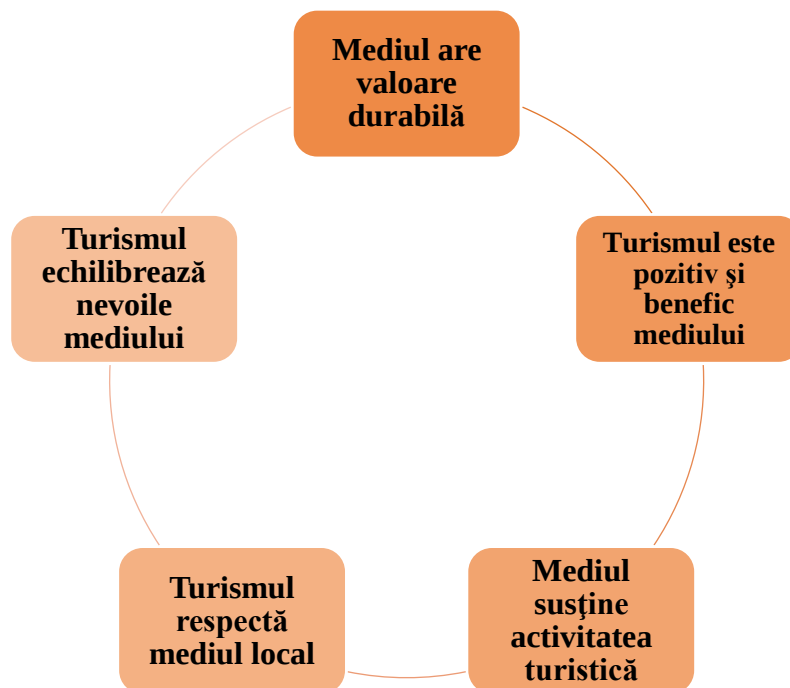

Fig. 1.4. Principiile turismului rural durabil
Sursa: elaborată de autor în baza sursei [10, p.59].

Autoritățile publice locale, la fel joacă un rol primordial în dezvoltarea turismului rural și stimularea mecanismelor economice locale. Acestea dețin sarcina realizării parteneriatului productiv între sectorul public și cel privat. În *aspect social*: echilibrează interesele a mai multor pătri sociale în comunitate, dezvoltă meșteșugurile, cultura, tradițiile încadrându-le simultan în turism. În *aspect economic*: ameliorează cadrul legal în privința prenoriatului în zonele rurale, utilizează eficient resursele de muncă, micșorând în același timp șomajul.

Pe plan socio-economic autoritățile locale sunt cointeresate de conservarea moștenirii istorico-culturale, autenticității culturii și integrarea dotărilor tehnico-material în mediul ambiant, pentru diminuarea efectelor negative în urma dinamizării turistice. La fel se întreprind și măsuri concrete de protecție a mediului și gestionare ecologică: mijloace de transport nepoluante, dotarea flexibilă de echipament turistic, elemente specifice de infrastructura etc.

Pentru gestionarea turismului rural durabil și ajutorul autorităților publice locale în controlul zonelor rurale, UNWTO a creat o serie de indicatori fundamentali:

- presiunea (numărul turiștilor ce vizitează situl în timpul lunii/anului);
- protecția sitului (ocrotirea după indicațiile Uniunii Internaționale de Protecție a Naturii);
- impact social (numărul rezidenților locali în perioada de vîrf și într-un șir de ani);
- controlul dezvoltării (controlul densității utilizării spațiului și existența controalelor);
- intensitatea utilizării (intensitatea utilizării în perioada de vîrf, persoane/ha);
- procesul de planificare (aprobarea unui plan de evoluție a destinației turistice);
- satisfacția consumatorilor (gradul satisfacției consumatorilor realizat după chestionar);
- satisfacția populației locale (gradul satisfacției localnicilor realizat după chestionar);
- contribuția turismului la economia locală (proporția turismului în ansamblul activității economice locale) [7, p.23].

Henri Grolleau, în raportul său „Turismul rural în cele 12 state UE”, încă din anul 1987 propune încurajarea dinamică a dezvoltării zonelor rurale prin:

Formularea exactă a noțiunii turismului rural, o definiție ce ar putea fi adoptată de toate statele membre ale uniunii, și să ajute la colectarea datelor necesare statistice în raport cu acest sector. Înțelegerea comună la capitolul acestui sector de activitate, ar contribui la elaborarea

strategiilor de dezvoltare a formei rurale de turism în Europa. Iar profesioniștii ce se ocupă de planificarea și organizarea turismului rural, ar lucra asupra unei definiții comune ce subînțelege „turismul rural”;

Definirea noțiunii de agroturism în orientarea consumatorilor, în mai multe state membre ale UE agroturismul este definit foarte simplist, după persoanele ce lucrează în acest sector. Orice persoană sau gospodăru care posedă o fermă, o poate oferi spre exploatarea agroturistică. Însă, acești proprietari adesea dispun de ferme modernizate și foarte mari, aceasta duce la o „monocultură” intensivă și la turism de masă;

Codificarea produselor turismului rural, persoanele ce lucrează în sfera turismului rural trebuie să ajungă la un numitor comun global, la nivelul UE, este necesară introducerea unei codificări concrete a produselor turistice de pe piață. Aceasta va ține seama de maximizarea comercializării în industria turismului rural;

Folosirea pictogramelor pentru popularizarea turismului rural, realizarea unor simboluri și pictograme specifice, care să reprezinte elementele de bază a produsului turistic rural (ferme turistice, campinguri rurale etc.) astfel încât consumatorul să recunoască rapid oferta [9, p.166].

Concluzii

În ultimii ani Republica Moldova a cunoscut tot mai pregnant dezvoltarea industriei turismului rural. Deoarece țara dispune de un valoros potențial natural: relieful și geologia, ariile naturale-silvice-peisagistice, vegetația și fauna, patrimoniul cultural etc. s-a remarcat întrebarea valorificării eficiente a mediului, prin protejare și conservare, precum și exploatare rezonabilă. În pofida faptului că activitățile turistice sunt reduse în dimensiuni, iar caracterul este unul difuz, turismul rural este apt să valorifice oportunitățile, în condițiile existenței popularizării și vânzării ofertei. Astfel de activitate este extrem de benefică pentru motivația și competența primirii turiștilor potențiali.

Teoretic, orice așezare rurală are abilitatea să ofere cel puțin un tip de serviciu turistic, ori un produs de marcă de natură ce ar suscita interesul consumatorului. Unica condiție fiind: marca trebuie să respecte autenticitatea și originalitatea. În aspectul satelor moldovenești, majorarea regiunilor rurale turistice duce la problema definitorie a emblematicii individuale. Cheia pentru rezolvarea acestei dileme fiind perpetuarea diversității și dezvoltarea elementelor de specificitate locală, ce ar putea deveni produse de marcă.

Bibliografie:

1. Țurcanu R., Roșca C. Turismul rural – domeniul important al relațiilor economice internaționale. Chișinău: IRIM, 2012. 95p.
2. Miron V. Turismul rural în Moldova. Chișinău: Editura Știința, 2002. 120p. ISBN 9975-67-289-4
3. Lazăr G. Turismul Rural. București: UNIBUC, 2015. 36p.
4. Platon N. Strategia de dezvoltare a turismului “Turism 2020”. Chișinău: Editura Elan Poligraf, 2014. 176p. ISBN 978-9975-66-434-9.
5. CREST. Turism rural – suport de curs. Satu Mare: Editura Centrul de resurse CREST, 2008. 162p.
6. Glavan V. Turism rural- agroturism – turism durabil – ecoturism, București: Editura Economica, 2003. 145p. ISBN 9735-90-890-5.
7. Glavan V., Platon N., Rusu V. Managementul turismului rural în Republica Moldova: probleme, realități și perspective, Chișinău: Editura Bons-Ofices, 2004. 148p. ISBN 9975-75-267-5.
8. Zaharco S. Perspective de dezvoltare ale turismului rural în contextul dezvoltării rurale durabile, Chișinău: UASM, 2016. 112p.
9. Nistoreanu P. Ghereș M. Turism rural – tratat, București: Editura C.H.Beck, 2010. 276 p. ISBN 978-973-115-780-1.
10. Nistoreanu P. Indestructibila relație turism – dezvoltare durabilă, București: ASE, 2007. 63p.
11. Gribincea A. Burbulea R. Analiza, evaluarea și prognozarea activității turistice a Republicii Moldova, Chișinău: ULIM, 2010. 30p.
12. Rusu S., Melnic V., Burbulea R., Graur E. Strategia dezvoltării turismului rural în Republica Moldova. Chișinău: UASM, 2014. 285p.

13. Reniță A., Rusu V. ABC-ul turismului rural, ecologic și cultural. Chișinău: Editura Reclama, 2002. 132p. ISBN 9975-932-17-7.
14. Corețchi B. Protecția mediului natural - cerință intrinsecă a unei dezvoltări economice moderne, Chișinău: Editura ATIC, 2008. 277p. ISBN 978-9975-942-64-5.
15. Popic E., Hoeberigs M., Crigan A. Cartea albă pentru reforma cadrului normativ-regulatoriu al industriei turismului din Republica Moldova. Chișinău: USAID, 2017. 121p.

Autorul corespondent:

HĂMURARU Maria,

ID ORCID: 0000-0002-8197-2973, email: maria.hamuraru@usm.md